‘आशा’ उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन

शोधार्थी

अनुपमा चौधरी

क्याम्पस क्रमाङ्क : २२ (२०६७/६८)

त्रि.वि. दर्ता नं. ९-२-२१८-४९३-२००५

दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क : २१८०११० (२०७०)

नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त प्रस्तुत शोधपत्र

शोधपत्र पेश गरेको मिति

वि.सं : २०७४/११/१५

इ.सं. : २७ फेब्रुअरी २०१८

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र सङ्काय

जनता बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली शिक्षा विभाग

इटहरी, सुनसरी

शोधपत्र भाइभा भएको मिति

वि.सं : २०७४/१२/२५

इ.सं. : ८ अप्रिल २०१८

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

स्थापित २०४५

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय र उ.मा.शि. परिषदबाट सम्बन्धन प्राप्त)

विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र संकाय

फोन नं. ०२५-५८१३००
५८००६४

प.स.

च.न

मितिः २०७४। ११ ।१५

शोधनिर्देशकको सिफारिसपत्र

यस क्याम्पसको नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत शोधार्थी अनुपमा चौधरीले नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त प्रस्तुत **आशा उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन** शोधपत्र मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । प्रस्तुत शोधपत्र उपयुक्त भएकाले आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभागसमक्ष सिफारिस गर्दछु ।

....

(नवीनकुमार शर्मा)

शोध निर्देशक

वि.सं. २०७४ फागुन १५

सन् : २७ फेब्रुअरी २०१८

जनता बहुमुखी क्याम्पस

फोन नं. ०२५-५८१३००
५८००६४

इटहरी, सुनसरी

स्थापित २०४५

प.स.

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय र उ.मा.शि. परिषदबाट सम्बन्धन प्राप्त)

च.न

विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र संकाय

मितिः २०७४। १२ ।१५

स्वीकृतिपत्र

यस विभागकी छात्रा अनुपमा चौधरीले तयार पार्नुभएको **आशा उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका लागि उपयुक्त ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

नाम/थर	**हस्ताक्षर**
१. मदनराज बराल (विभागीय प्रमुख)	....
२. प्रा. शान्तिप्रसाद ढकाल (बाह्य परीक्षक)	....
३.नवीनकुमार शर्मा (शोधनिर्देशक)	....

वि.सं. २५ चैत्र २०७४

सन् : ८ अप्रिल २०१८

स्वयम् घोषणा

म शोधार्थी अनुपमा चौधरी के घोषणा गर्दछु भने प्रस्तुत शोधपत्र मेरो मौलिक अनुसन्धान हो । शोधपत्रको कुनै अंश समेत मैले कहीँकतैबाट हुबहु नक्कल गरेकी होइन । आवश्यकता अनुसार सन्दर्भ र स्रोत खुलाई पूर्वकार्यको प्रयोग गरेकी छु । यदि कहीँ कतैबाट हुबहु नक्कल गरेको प्रमाणित भए त्यसबाट आउने सबै खाले परिणामहरूको सामना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु । यस सम्बन्धमा पछि कहीँकतै र कुनै किसिमको उजुरबाजुर गर्ने छैन ।

शोधार्थी

अनुपमा चौधरी

मिति : २०७४।११।१५

इ.सं. : २७ फेब्रुअरी २०१८

कृतज्ञता ज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस नेपाली शिक्षण विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपाशि ५९८ पाठ्यांशका लागि तयार गर्नुपर्ने भएकोले सो कार्य पूरा गर्नका लागि मैले यो शोधपत्र प्रस्तुत गरेकी छु ।

प्रस्तुत शोधपत्रलाई यो स्वरूप ल्याउने क्रममा मैले जहाँ-जहाँबाट पथप्रदर्शन र प्रेरणा लिए ती सवै गुरुहरूमा अपार प्रेम र श्रद्धा सम्पूर्ण गर्दछु । उक्त शोधपत्र तयारको क्रममा मैले मेरा धेरै भन्दा धेरै आफन्त गुरुहरू र सहयोगीहरूको साथ, समर्पण, प्रेरणा र मित्रवत् सहयोग प्राप्त गरेकी छु । आफ्ना अनेकन समस्या र बाध्यतालाई पर पन्छाएर शोधपत्रको शीर्षक चयन, पत्रलेखनमा आवश्यक प्रेरणा, सुझाव, सहयोग र असल निर्देशन दिनुहुने विभागीय प्रमुख मदनराज बराल, मेरा शोधपत्र निर्देशक गुरु श्री नवीनकुमार शर्मा, प्रा.डा. टङ्कप्रसाद न्यौपाने तथा तीर्थराज भट्टराई तथा जनता बहुमुखी क्याम्पस इटहरीका नेपाली भाषा शिक्षण विभागका सम्पूर्ण गुरुहरूप्रति हृदयतः आभार व्यक्त गर्दछु । त्यस्तै सधै पाइला-पाइलामा साथ, सहयोग, सुझाव, सल्लाह, हौसला र प्रेरणा प्रदान गर्नुहुने आत्मीय मित्र सर जनक कोइरलाज्यूलाई पनि धेरै धेरै धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा प्राप्त भएका शोधपत्रका सम्पूर्ण शोधकर्ताहरूमा पनि अन्तर आत्माबाट धन्यवाद प्रकट गर्दछु । यसका साथै शोधपत्र टङ्कणमा सहयोग गर्नुहुने हाम्रे कम्प्युटर, धरानका गजेन्द्र मुखियालाई पनि धन्यवाद दिन्छु ।

अन्त्यमा यो शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि जनता बहुमुखी क्याम्पस नेपाली शिक्षा विभागको मूल्याङ्कन समिति समक्ष पेश गर्दछु ।

शोधार्थी

अनुपमा चौधरी

२१८०११०(२०७०)

मिति : १५ फागुन २०७४

इ.सं. : २७ फेब्रुअरी २०१८

विषय सूची

क्र.सं. पृष्ठ

अध्याय : एक

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ समस्या कथन २

१.३ अध्ययनको औचित्य र महत्व ३

१.४ अध्ययनको उद्देश्यहरू ३

१.५ अध्यनको परिसीमा ४

१.६ पारिभाषिक शब्द ४

अध्याय : दुई

पूर्वकार्यको ससीक्षा तथा धारणात्मक संरचना

२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा ५

२.२ पूर्वकार्यको उपयोगिता/कार्यान्वयन ७

२.३ सैद्धान्तिक संरचना/आधार ८

२.३.१ कथानकको विकासक्रम ९

२.३.१.१ चिनारी ९

२.३.१.२ सङ्घर्ष विकास ९

२.३.१.३ चरम ९

२.३.१.४ सङ्घर्षह्रास ९

२.३.१.५ उपसंहार ९

२.३.२ चरित्रको विश्लेषण एवम् वर्गीकरण १०

२.३.२.१ लिङ्गका आधारमा १०

२.३.२.२ कार्यका आधारमा १०

२.३.२.३ प्रवृतिका आधारमा १०

२.३.२.४ स्वभावका आधारमा १०

२.३.२.५ जीवन चेतनाका आधारमा १०

२.३.२.६ आसन्नताका आधारमा ११

२.३.२.७ आबद्धताका आधारमा ११

२.३.३ कृति विश्लेषणको शैलीवैज्ञानिक आधार/प्रक्रिया ११

२.३.३.१ साहित्यिक संरचना १२

२.३.३.२ भाषिक संरचना १२
२.३.३.३ शैली १३

अध्याय : तीन

अध्ययनको प्रक्रिया/विधि

३.१ अध्ययनको संरचना १५
३.२ जनसङ्ख्या र नमुना १५
३.३ तथ्याङ्क सङकलन र साधन १५
३.३.१ प्राथमिक स्रोत १५
३.३.२ द्वितीय स्रोत १५
३.४ तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया १६
३.५ तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया १६

अध्याय : चार

कथानक र पात्रका आधारमा 'आशा' उपन्यास

४.१ कथानक १७
४.१.१ खण्ड विभाजन र कथानक १७
४.१.२ 'आशा' उपन्यासको कथानक तथ्याङ्कन १७
४.१.३ कथानक तथ्याङ्कनका आधारमा 'आशा' उपन्यासको विश्लेषण २५
४.२ 'आशा' उपन्यासको चरित्र विश्लेषण २७
४.२.१ पात्र वर्गीकरणको आधार २८
४.२.२ 'आशा' उपन्यासमा पात्रहरूको शैली वैज्ञानिक विश्लेषण २९
४.२.३ 'आशा' उपन्यासका पात्रहरूको शैली वैज्ञानिक विश्लेषण ३४
४.२.४ चरित्र/पात्रको विश्लेषण ३५

अध्याय : पाँच

भाषागत आधारमा 'आशा' उपन्यासको शैली वैज्ञानिक विश्लेषण

५.१ चयन ३८
५.१.१ शब्द चयनका आधारमा 'आशा' उपन्यास ३८
५.१.१.१ तत्सम शब्दको चयन ३९
५.१.१.२ तद्भव शब्द चयन ३९
५.१.१.३ आगन्तुक शब्द चयन ३९
५.१.१.४ झर्रा तथा अनुकरणात्मक शब्द चयन ४०
५.१.१.५ द्वित्व शब्द चयन ४०

५.१.२ नामको चयन ४०
५.१.३ सर्वनामको चयन ४१
५.१.४ विशेषणको चयन ४१
५.१.५ क्रियापदको चयन ४२
५.१.६ क्रिया विशेषणको चयन ४२
५.१.७ नामयोगीको चयन ४२
५.१.८ संयोजकको चयन ४३
५.१.९ निपातको चयन ४३
५.१.१० वाक्य चयन ४३
५.१.१०.१ सरल वाक्य ४४
५.१.१०.२ संयुक्त वाक्य ४४
५.१.१०.३ मिश्र वाक्य ४४
५.२ विचलन ४५
५.२.१ ध्वनि प्रक्रियात्मक विचलन ४५
५.२.२ लेख्य प्रक्रियात्मक विचलन ४५
५.२.३ कोशीय विचलन ४५
५.२.४ व्याकरणिक विचलन ४६
५.२.२ अर्थतात्वि विचलन ४६
५.३ समानान्तरता ४६
५.३.१ वाह्य समानान्तरता ४७
५.३.२ आन्तरिक समानान्तरता ४७

अध्याय : छ

सारांश, निष्कर्ष र उपयोगिता

६.१ अध्ययनको सारांश ४८
६.२ निष्कर्ष ४८
६.३ अध्ययनको उपयोगिता ५२
६.३.१ भावी अनुसन्धान पक्ष ५२
सन्दर्भसूची